

"EDINOST"

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdajah ob torkih, četrtekih in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za eno leto . . . 1.—, laven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.—, laven . . . 4.50 za pol leta . . . 6.—, laven . . . 9.— za vse leto . . . 12.—, laven . . . 18.—. Naročnine je plačevati naprej na naročnega brez priložne sročnine se uprava se oziroma.

Posredniške številke se dobivajo v predajalnicah tobaka v Trstu po 2 nč., laven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

V edinosti je moč!

Deželni zbor istrski.

XVI. seja dne 26. februarja 1898.

(Zvršetak.)

Posl. Dr. Stanger je zaključil svoj govor: V naši občini imamo tri narodnosti — ne samo dve — in tudi v občinskem zastopu so zastopani tako Hrvatje, kakor Italijani in Nemci. Da si v seji vsako goverji v svojem jeziku, vendar se uprava vrši redno. Tudi takemu občinskemu zastopu, in tudi tedaj, kadar sklepa jedneglasno, dela deželni odbor neprilike in vsakevrstne zapreke!

V občini kastavski seza deželni odbor tako daleč v oviranja dobre uprave, da je uničil odlok o premembi nekaterih občinskih županov; a sprememba je prišla zate, ker dotičniki niso pomagali županu v vršenju opravil, določeni v zakonu. Občina je bila prisiljena zateči se na upravno vrhno sodišče proti odloku deželnega odbora. V Lovranu — dokler je bila uprava v hrvatskih rokah — zaganjal se je deželni odbor tako ali tako; sedaj, ko je občina v protivnih rokah, pašča deželni odbor, da se dela kar in kakor se hoče. Nešim občinam — kakor sem rekel — se delajo razne neprilike in zapreke o dopisovanju in odebravanju računov, dočim se drugod niti ne zahteva od italijanskih občin, da bi položile račune. Tako imamo neke italijanske občine — Plomin —, ki že 15 let ni predložila deželnemu odboru nikakega preračuna, pa jej vendar dopušča, kakor da je vse v redu. Ob takih okolnostih ne moremo mi imeti nikakega zaupanja v deželni odbor, kajti isti je oblast ene stranke, ki se trudi le za korist jedne stranke, dočim zapuša nas popolnoma, in nas celó potiska, kjer le more. Mi torej ne bomo glasovali za ta proračun, pa tudi ne za ono stavko, kjer gre o zakladu 25000 glđ. povodom proslave jubileja Njegovega Velikaustva. Mi smatramo to sveto tako malo in nedostojno za te pokrajino ob taki svečanosti in tako vzvišeni priliki, da ne moremo glasovati za njo, kajti 25000 glđ. bi za-

doščale merda za kake mesto, da postavi kamenit spomenik, nikakor pa ne za deželo ob taki svečani preslavi. Drugi razlog, zakaj ne glasujemo za to stavko, je ta, ker se tudi ta sveta hoče porabiti v strankarske svrhe, a to boče indirektno proti sami volji Nje ovega Velikaustva, ki bi hotelo, da so vse oblasti jednako pravične do vseh. Iz vseh teh razlogov — nečem biti dolg, ampak izjavljam na kratko — mi ne moremo glasovati niti zaupanja deželnemu odboru niti za ta proračun, ter se nečemo udeležiti razprave. (Manjšina je odobrvala)

Za tem so odšli iz dvorane vsi člani hrvatsko-slovenskega kluba in so se ustavili v predsobju.

Na razpravi je govorilo več členov večine. Potrdile se so vse rubrike izdatkov, dočim se so rubrike pokritja pustile za prihodnjo sejo.

Temu je sledilo poročilo o deželnem poljedelskem zavedu za leto 1896. in 1897.

Politično ekonomični odsek je predlagal 1) da se v interesu deželnega poljedelskega zaveda in deželnega poljedelskega sveta dve mesti tajnika tega sveta in mesto ravnatelja zavodu oddele in da se podeli dvem različnim osebam, 2) da deželni odbor pogodi način, kako bi deželni poljedelski zavod bolje odgovarjal svoji svrhi.

V imenu manjšine, ki se je povrnila med tem v zbornico, je izjavil dr. M. Trinajtič sledeče:

Visoka zbornica! Že dve leti sem prigovarjamo s te strani, da deželni gospodarski zavod in deželni gospodarski svet ne odgovarjata popolnoma svojemu namenu in svojim zahtevam, ki se stavljajo do njih po vsej pravici. Večina je odbijala te prigovore kakor neopravičene. Ali čas, ki je nam dal prav že v tolikih vprašanjih, dal nam je prav tudi v tem pogledu, kajti to pripoznava danes tudi finančna komisija se svojimi predlogi, da so bili naši prigovori opravičeni.

Jeden med tolikimi razlogi, radi katerih deželni gospodarski svet in deželni gospodarski zavod ne odgovarjata zahtevam, ki se stavljajo do

njiu, je ta, ker se usiljuje politika tudi v upravljanju povsem ekonomične stvari. Ona dva zavoda prezirata popolnoma skero štiri petine poljedelcev Istre — prezirajo njihov jezik. Spominjam se od tedaj, ko sem bil tajnik gospodarske zadruge krške, da je zahteval gospodarski svet, naj se mu piše bodisi tudi nemški ali francozki, samo hrvatski ne.

Ne bi se godilo take, ako bi na teh dveh zavodih imeli uradnikov, ki bi poznali hrvatski ali slovenski jezik in bi bili v stanu, da bi bolje umevali potrebe hrvatskih in slovenskih poljedelcev. Potem ne bi se degajalo, da bi se mladeniči hrvatskega in slovenskega jezika izogibali Pereču in se zatekali v Gerico in na Grm. Potem bi se emogočilo morda tudi predsednikom večih gospodarskih zadrug, da bi sodelovali na glavnih skupščinah dež. gospodarskega sveta.

V ta namen stavljam sledeči predlog (čita):

„Deželni zbor priznava potrebo, da se na korist deželnega zaveda in deželnega agrarnega sveta dve mesti tajnika na poslednjem in ravnatelja prvemu, oddele in podeli dvem različnim osebam, od katerih vsaj jedna mora poznati hrvatski ali slovenski jezik.“

(Na strani manjšine: Živio! Med vsem govorom sta trajala na galeriji psikanje in vrišč.)

Večina je potrdila poročilo, ne da bi se bila ozirala na predlog manjšine, kateri poslednji je pal vsled tega.

Posl. Chersa je predlagal v imenu politične ekonomičnega odseka, da se naloži deželnemu odboru, naj v bodočem zasedanju vnovič predloži dež. zboru na razpravo predležeči načrt za urejanje zdravstva. Ta predlog se je vsprejel.

Prihodnjo sejo je določil predsednik za popoldne ob 5. uri, kakor je tako predlagalo in zahtevalo občinstvo na galeriji.

PODLISTEK.

Prednja straža.

60

ROMAN.

Poljski spisal Beleslav Prus. Poslovenil Pedravski.

„Saj vam treba zapisati samo par besed“. Grajšček je vrgel rudeče čapko na mizo. „Resnica, gospod Hirschgold, neznosen si!“ „Ne jaz, marveč kupčija. Rad bi ustregel vaši rodbini, toda ni mi mogoče daljšati kratko odmerjeni čas.“

V veži je zabrenčalo znovič in v sebo je planil ulaz s krikom:

„Boj se Boga, Vladko, kaj delaš?“

„Nujen posel.“ se je opravičeval grajšček.

„Toda tvoja gospa čaka.“

„Pa naj me nadomesti kdo, kajti pravim ti, da imam nagel in važen posel.“

„Toda gospa!“ je tarnal ulaz, zdirja je iz sobe.

V prvi dvorani je plesni poveljnik ohripavil tako, da je umolknil popolnoma. Kmalu pa se je oglasil drugi, močan basov glas:

„Gospa, roud, gospodje, jerbašček!“

„Koliko daš, gospod?“ se je obrnil gospodar ebupne do kupca. „Kak originalni položaj!“ je dodal zacepetavši s podkvami.

„Dam dva tisoč dvesto petdeset rubljev za vloko, (vloka = pristava, zemljišče, obsejajoče nad

30 orolov.) brez vsakega barantanja“, je odvrnil odločno kupec. „Jutri dam samo dva tisoč.“

„En a v a n t!“ je zagromel bas v dvorani.

„Nikdar!“ je odvrnil grajšček. „Rajši predam kmetem.“

„Kmetje vam daje tisoč petata rabljev — k vademu — tisoč in osem sto.“

„Pa bom rajši gospodaril sam.“

„Saj gospodarite, a kaj imate iz tega?“

„Te urne z!“ čul se je klic v dvorani.

„Kako to?“ se je razjaril grajšček. „Zemlja rodovitna, gozdi, livade.“

Kupec je mahnil z roko.

„Jaz, gospod, vem, kakšna je“, je odvrnil.

„Vem to od vašega oskrbnika, ki vas je zapustil o novem letu.“

Grajšček se je razerdil

„Torej jo sam razdelim naselnikom!“ je zaklical.

„A dobite po dva tisoča za „vloko“, med tem pa mlada gospa uare od dolgega časa“, je odvrnil kupec smehljaje se.

„Chai n! z leve strani“, oglasilo se je povelje.

„Bog, kaj mi je storiti?“ je vzdihnil grajšček.

„Podpisati pogodbo“, je odgovoril kupec. „Saj piše tudi vaš tast, da jaz dam izmed vseh največ ter da zaslužim zaupanja.“

„Partagez!“

V veži je vtretjič nekaj zabrenčalo, se spodtaknilo, zaletelo v vrata ter grozno zaklelo in v sebo je znovič planil ulaz.

„Vladko!“ je zaklical, „gref se je na smrt razjaril radi sramote, kakoršno delaš njegovi zaredenki ter hoče editi!“

„Bog, kako sem nesrečen!“ je zastokal grajšček. „Napiši, gospod Hirschgold, pogodbo, takoj se vrnem.“

Po teh besedah je odšel. Kupec je izvlekel iz pepetne mavhe črnilo in pero, iz žepa pa na štiri strani preganjene polo papirja ter je napisal nekoliko vrste bleku stearinske sveče, med hrupom godbe, cepetanjem neg, med kričem spremljajočim ples. Na to se je zamislil zopet.

Čez četrto ure je utihnila godba. Čez male časa se je prikazal grajšček ves utrujen, toda vesel.

„Ali je gotovo?“ je vprašal veselo.

„Gotovo.“

Prečital je ter podpisal, govoreči z nasmehom:

„Kako veljavo ima ta pogodba?“

„Za sedišče nima nebere, tude za vašega tasta je važna. Na in en ima denarja“, je odvrnil kupec.

(Fide ša).

Alliance Israélite.

(Zvrhitev.)

No, Zolina pravda poučuje narode o tem, kar je itak znano, kar trdi tudi preprosti seljak, da Židje držé skupaj, samó da se je sedaj razkrila tudi dalekosežnost te skupnosti. Ta seza od naroda do naroda, od države do države in celo od materika (kontinent) do materika (od jednega dela sveta do drugega). Ta skupnost se je v tem posebnem slučaju sama označila ne le po mišljenju vsega Židovstva, temveč tudi po njegovi organizaciji. Poprej so narodi vedeli, da v Parizu je sedež vodstva te organizacije, da oadi vodi „Alliance Israélite“ Židovstvo vsega zemškega površja, in da iz tega središča dobiva Židovstvo ukaze in namigljaje, kakó naj postopa v vsaki državi, med vsakim narodom in v vsakateri dobi v državah in med narodi. Ta „Židovska zveza“ razpolaga ali more dobivati sredstva, da žuga celo velikim narodom in državam, če ne hodijo potij, ugodnih skupnim židovskim interesom.

Židje ne poznajo nobene domovine, a poznajo sebe, to je, petezajo se drug za drugega, naj si bodo raztreseni kjer si bode. Običajne zagovarjajo Židje internacionalizem ali kosmopolitizem; v resnici pa so sami največji nacionalni šovinisti. O internacionalizmu in kosmopolitizmu govoré le radi tega, da bi tlačili dobre lastnosti in svojine „pojedinih nacionalizmov“, da bi te like laže povzdignili svoj specifični židovski nacionalizem. Židovski kosmopolitizem ponižuje ali skuša ponižati moralno višino ali stopinjo drugih narodov, da bi na tej moralni nižini mogli toliko laže Židje šuporabljati svoje mišljenje, svojo meralo in prakso, in na to stran jih ne dosejajo niti zviti in prebrisani narodi.

Židovski internacionalizem je pokazal v Zolini pravdi občo opasnost za vse narode beljše pasme, ker ima v združenih moči pomočkov, da jih slepi in pehari žnjimi. Naj se narodi še toliko zavedajo te moči in zažo združene korupcije, vendar se velik del občinstva teh narodov vpleta v zanjke, nastavljene jim s temi sredstvi, in kakor svedoči usoda Zole, lové se celó boljši ptički na limanice židovskega spletkarstva.

Židovski internacionalizem je takó mogočen, da povzdiga ničle na stopinje veličin in penižuje dejanske veličine bedai narodov ali njih posamičnih členov. Zolo samega so ob tej priliki povzdigali, kakor da bi bil odrešenik in avtor najvišje vrste, in njegovo zmeto se označevali kakor moralno zaslugu prve vrste, češ, da ta zaslugu zatemni celó ves pomen svetovne Parizke razstave 1900. Skupna Francija je v židovskem označevanju nakrat ponižana na pritlikovstvo pred umetno povišanim Zolo.

Organizovana moč skupnega Židovstva je pokazala sedaj pa tudi svoj napuh, ki si domišlja, da prekaša civilizovane narode v skupnosti. Ko bi ne bilo tega napuha med Židovstvom, kake bi moglo kazati toliko drznosti, da je v Zolini pravdi narodom kar vsiljavale dan na dan dolgih poročil, za katera ni vprašal nihče, in katerih tudi ni potreboval nihče, in najmanj je kdo židovske liste plačeval radi tega.

No, pa če vidijo Židje, da poštevá vpliv njih novin visoko in nizko drugih narodov, potem se ni čuditi, da raste greben istemu Židovstvu. Kakó bi ne postajal Žid čim dalje ošabniši, ke vidi, da umni in plitvi čitatelji, izobraženci in prestaki, pazne poslušajo in zaresno uvažujejo vsako krparijo, ki jo jim natvezajo židovske novine? S te strani se je pokazala velika moralna beda med civilizovanim občinstvom drugih narodov ravno ob Zolini pravdi. S tem občinstvom razpolaga židovski tisk, kakor hoče sam, in takó postaja Žid gospodovalec ne le v gnetnem, temveč tudi v duševnem in moralnem pogledu. Gmetao snuje in vzdržuje novine, kakoršnih ne morejo vzdrževati drugi narodi, ker se ne znajo pevoljno družiti in organizovati; duševno in moralno potem narekajo Židje svoje sebično mišljenje ravno s takimi novinami.

Alliance Israélite je pe vsem tem vzgejila blapčevstvo v gnetnem, duševnem in moralnem pogledu, posebno tudi s pomočniki svojega internacionalne razširjenega, po značaju pa strogo židovskega nevinstva. Ta resnica je bila znana pred

Zoline pravdo; a ta pravda se je episovala s pomočniki „združenega Židovstva“, da bi je mogli umeti in primerne ocenjavati tudi tisti, ki so okornišega razuma ali pa kakor si bedi še vedno indiferentni nasproti židovskim sredstvom sredi današnje civilizacije. Boljše spoznanje židovske „Internationale“ bile bi nekako kaznovanje očitne namere, ki je je Židovstvo imelo in jo še ima v Dreyfusovi aféri.

Politiške vesti.

V TASTU, dne 17. marca 1898.

K položaju. O pogajanjih grofa Thuna s posamičnimi parlamentarci piše danes nam došla „Politik“, da bi bile na korist vladi in večini, ko bi iskali kontakta tudi s krščanskimi socialisti. Praški list spominja, kako usodno je bilo v zadnjem zasedanju za grofa Badenija in za vso desnico, ker sta popolnoma prezirala antisemitsko stranko. In vse je bilo zgubljeno, ko so antisemiti vibrirajočimi zastavami prešli v obstrukcijski tabor in so padli večini v hrbet. Sploh da si je nabrala desnica veliko skušeni, katere treba izkoristiti sedaj.

Rečeni list izvaja nadalje, da glavna težava za desnico je v tem, kako naj bi postopala s predlogi manjšine za urejenje jezikovnega vprašanja. Vsakako bode ob tem vprašanju — tako meni „Politik“ — za vso desnico odločilno menenje čeških poslancev. Le ti pa se gotovo izjavijo za to, da se vsi ti predlogi eo ipso odkažejo posebnemu jezikovnemu odseku, ki naj bi se izvolil.

Glede vprašanja izvolitve predsedništva zbornice vemo sedaj le ono, česar najbrže ne bode, dočim smo v negotovosti v tem hipu o onem, kar bode. Skoro gotovo je, da Poljaki, Čehi in nemške skupine ne bodo hoteli biti zastopani v predsedništvu! Nicesar pozitivnega pa se ne ve, kaj in kako misli ukreniti večina glede oseb podpredsednikov. Za II. podpredsednika se močno imenuje slovenski poslanec dr. Ferjančič.

V državnem zboru se že pozna, da se bliža zasedanje. Voditelji strank so že na Dunaju in tudi mnogi poslancev. Danes ima sejo parlamentarna komisija desnice. Vsa poročila seglašajo v tem, da so skupine na desnici pripravljene do skrajne meje popustljivosti, da bi potolažile besnečo obstrukcijo, ali istotako je menenje splošno, da se opozicija ne potolaži, ker se — noče! Zato pa so izgledi v bodočnost jako tužni in najbližja nam je verjetnost, da se parlament zopet pokaže nesposobnega za delo. Dunajski dopisnik „Slov. Naroda“ je uverjen, da se tudi grof Thun zaveda tega žalostnega stanja stvari, in da se pogaja le v ta namen, da bi se mu na moglo očitati pozneje, da ni poskusil vsega v dosege mirnih razprav. Sicer pa ima grof Thun svoj smodnik na suhem, in ga bode najbrže rabil prav v kratkem!! Brez parlamenta, seveda!

Laška obsodba — deželnega zbora istrskega. Tirolski „Alto Adige“ piše: „Tridentinski poslanci pridejo to pot v parlament posebnimi pritožbami. Ne samo, da živi še staro vprašanje o samoupravi, ampak še druge nepristojnosti, prizadejane deželi, stežujejo naš položaj in preté naši narodnosti. Nujno potrebno je, da bi umelo vlada, kako nevzdržljiv v moderni državi je upravní zistem, kakor ga zastopa deželni zbor tirolski. Deželni zbor, ki ne le da sam noče ustvarjati občil, ampak, ki še ovira one občine, katere hočejo same skrbeti za razvoj prometa, tak deželni zbor je fenomen, o katerem niti slutiti ne morejo v drugih kronovinah“. — In potem dalje: „Ne zahtevamo samostojne uprave, da bi zadobili sredstvo za zatiranje manjšin, ampak zahtevamo svoje narodno pravo v modernem zmislu, ker treba spoštovati vse narodnosti v njih jeziku, v njih kulturi in v posebnostih njih dežele, kajti le taka svoboda omogočuje, da se dosežajo drugi vzvišeni cilji države. Brez takega pravnega čuta se ne more rešiti narodni kaos v Avstriji, in Italijani — ako se postavijo na to pravne podlago — dosežejo, če tudi jih je malo, veliko upliva.“

Ko smo čitale ta-le izvajanja italijanskega glasila iz Tirela, zvenelo nam je vse tako nekam poznano, domače, kakor nekaj, kar občutimo sami na lastni koži in neprestano. Pa je res tudi: kjer stoji tu „deželni zbor tirolski“, mislimo si „istrski“, pa imamo najpristnejše sliki o tem dež. zboru, pravoveljavno sodbo in — obsedbe. In kjer je govor o upravnem zistemu v deželi, mislimo si, da avktor spisa sedi v katerem mestecu istrskem ter da piše

o stvareh, ki so blizu okele njega, pa imamo zopet sliki o zistemu, ki ga vzdržuje gospodovalec stranka v Istri. Beljše res ni možno sediti in o streje obsediti, nego je to storil italijanski list o italijanski večini v deželnem zboru in o italijanski upravi v tej pokrajini!!

Mar ne? Mar ni dokazal posl. dr. Stanger v deželnem zboru istrskem, kako deželni odbor vsemi možnimi načini ovira cestne odbore v njih delovanju za razvoj občil in blagor dežele? In „Alto Adige“ pravi, da je takov upravi zistem nedostojen moderne države! Gospoda v Poreču, ozir. Polju, zapišite si v album to italijanske sedbe!

Kako tožmo mi neprestano, da nesreča naša v Istri je ravno ta, da širši svet noče in res ne more niti verjeti, da bi spleh bile možne take stvari, kakoršne se degajajo faktično pod sedanjjo deželno upravo v Istri; da meni marveč, da mi le pretirujemo!! In isto tako pravi ital. list, da je takov deželni zbor — fenomen, o katerem ne morejo niti slutiti v sovednih kronovinah!!

Velja; gospodje v Poreču in v Polju naj si zabeleži to sodbo v knjigo spominov!

In slednjič: koliko svete, velike resnice je povedal italijanski list z izjavo, da treba spoštovati vse narodnosti in njih jezike in njih kulturo! Kako da treba svobode vsem! Ali ni človeku, kakor da je imel pisec pred očmi: kako da Italijani v Primorju ne spoštujejo hrvatsko-slovenske narodnosti in njene jezika! Kako zahtevajo najrazbrzdaneje svobode — za-se in dané sleherni dih svobode — drugim! Kako so le oni krivi na narodnih zmešnjajah v Primorski, ker nimajo — pravnega čuta! In na zadnje: ali se ne zdi človeku, kakor da je hotel pisec posvariti Italijane primorske, naj se vendar postavijo na podlago pravice!

Ne, ne, člankar v „Alto Adige“ je obsojal nemško večino deželnega zbora tirolskega, češ: da vzdržuje zistem, nedostojen moderne države; da ne spoštuje drage narodnosti in nje jezika in nje kulture; da ne privođa svobode drugim!!

Vendar smo mu hvaležni od srca! Kajti, ako bi hoteli primerjati položanje Italijanov v Tirolu s položanjem Slovanov v Istri, prišli bi do rezultata, da imajo prvi še vedno raj, drugi pa pekcl; le s to razliko, da tam trpi — ako se jej res godi kaka krivica — le manjšina v deželi, tu pa ogromna večina! Tako razmerje ne le da ni moderno, ampak je naravnost vnebovpijoče, je ostalina iz časov tiranstva! Meste tiranstva osebe, imamo tu tiranstvo — klike!

Mi nočemo raziskovati, da-li je epravičena ta ostrá sodba o deželnem zboru tirolskem, ali to vemo, da jo moramo mirne vestjo in v polnem obsegu aplicirati na deželni zbor istrski in njega upravo. Lahke rečemo torej, da imamo tu uničevalno italijansko sodbo o večini deželnega zbora istrskega, o postopanju iste, o nje upravi in o odnošajih sploh, kakor so se razvili izključno pe nje krivdi!

Izdajstvo brez figovega peresa. Poslanec Wolf je izustil v Gradcu — na proslavi dogodkov leta 1848 — nastopne besede:

„Ako se ne umaknejo jezikovne naredbe, potem store Nemci kerak dalje od opozicije in obstrukcije, do nečesa, česar se ne more izgovoriti. Po petdesetih letih je došla Avstrija zopet do one točke, kjer je bila pred marcem leta 1848.“

G. Wolf se menda ne boji drugega — kakor vsi pravi Germani, po zatrdila Bismarckovem — nego Boga! pa — državnega pravdnika. Zato je previdno zamolčal, kar je hotel reči o tem, česar si želi. Vzlic temu pa, ali morda ravno zato, ker si gospod Wolf ni upal jasno dovršiti svojega stavka, je kaj lahko pogoditi, da je hotel izustiti besedo: revelucija!

Taki so ti Nemci! Dokler je ustava služila le njim, bili so ustaverci, branitelji ustave in so obkladali prokletstvom vsakogar, ki se je drznil le črhiniti, da ta ustava bi se morala promeniti v tem in onem; dokler so državne jasli bile pristepne le njim, nazivali so se „države vzdržuječa stranka“; dekler so iz državne koristi mogli kovati svoje lastne dobičke, deklamirali so povsodi in vsem o „österreichischen Hochgedanken“ —

Sedaj pa, ko je mrvica ustavnih debrot jela pripadati Nenemcem; sedaj, ko so jih nenemške narodnosti jela malce odrivati od jasli; sedaj, ko

so nemške narodnosti jele reagovati najodločneje proti drznosti, s katero jeden Nemečev le samega sebe identifikuje z državo,

sedaj rušijo isto ustavo in sicer lastno ročno in vsemi sredstvi; sedaj pozabljajo na državo in državno misel in gospod Wolf govori v Gradcu o nečem, o čemer ne sme govoriti, vsaj na glas ne, in Gradčani mu aplaudirajo in mu prirejajo slovesne vsprejeme in bankete, tako, da je njegovo potovanje križem nemškega sveta slično triumfalnemu sprevodu kakega potentata . . .

Da, da, koliko se je grešilo v prejšnjih dobah v imenu ustave, države in državne misli; danes pa se greši na račun glasovite avstrijske potrpežljivosti.

Prav dobro opazi „Reichswehr“ navedši gorjenje besede Wolfove: „Kako bi se godilo mutatis mutandis gospodu Wolfu gori v Prusiji, toli ljubljani od njega?“

No, kako? Zapri bi ga!

Glede spora med Španjsko in Združenimi državami se glase vesti nekoliko pomirljiveje. Amerikanski poslanik v Madridu je zagotovil kraljico regentinjo, da so nameni Združenih držav povsem mirneljubni, dočim je španjski poslanik v Washingtonu izjavil zopet, da je španjska vlada pripravljena poravnati škodo za potopitvo se ladijo „Maine“, ako se dokaže, da mora Španjska nositi moralno odgovornost na katastrofi, ki je zalotila ladijo v kubanskem vodstvu. — Včeraj se je tudi raznesla vest v Madridu, da hočeje Združene države kupiti otok Kuba. Ta vest se smatra nezmiselnost, ker nikdo neče verjeti, da bi bila možna tak parlament in taka vlada na Španjskem, ki bi bila pripravljena za tako kupčijo.

Rusija in Turčija. Rusija ima zopet usmilenje s Turčijo. Visoka porta, da se je obrnila direktno do vlade v Peterburgu, da naj počaka še nekoliko na preostanek vojne odškodnine, ki jo je dolžna Turčija Rusiji. V novejši čas je bila pestala Rusija jako energična upnica, no, sedaj je odjenjala zopet in je privolila, da jej Turčija poplača ta dolg v obrokih. Brzjavka iz Carigrada pravi, da diplomatski krogi pripisujejo veliko važnost tej spremembi v postopanju Rusije nasproti Turčiji.

Rusija in Kitaj. Včeraj je bil pred ruskim carjem izredni odposlanik Kitaja. Car je vsprejel slovesno odposlanika.

Različne vesti.

Še vedno Žid v cerkvi. Danasnji „Piccolo“ pretanjuje zopet našo katoliško cerkev se svojo umazano navzečnostjo. Danes mu je vladika Šterk zopet — pauslavist! Izvedel je namreč, da je odredil prevzvišeni, da se bodo slovenske eksercije, napovedane poprej za četrti teden v postu, vršile po Velikonoči!

In kakor je že nesramna ta novinarska pokveka, se ne sklicuje več na to, da te slovenske eksercije niso potrebne, ampak vsikla sedaj: „Ker so imele eksercije ta namen, da pripravijo slovenske vernike za sveto Velikonoč, kakov pomen bodo imele po Velikonoči?“ Tako suče „Piccolo“ svojo sulico, kakor mu bolje prija! Pred je pobijal eksercije pred Velikonočjo, sedaj jih pobija, ker se imajo vršiti po Velikonoči! Tako zasukan sulico vihti dalje in prihaja do zaključka, da je škof Šterk prevaril vse dobre nade, ki so jih stavili vanj vsi oni, ki ljubijo in tinski značaj tržaških cerkv in ki hočejo — ohraniti mir in zločust. Bog nam grehe odpusti, ali tako nam je v duši, da bi morali pljuniti v obraz ljudem, ki svojim strankarskim namenom in zlobnim instinktom na ljubo toli drzne prostituiraje pojma mira v cerkvi, ki bi hoteli cerkev ponižati tako nizko, kakor da bi tudi umela božji mir tako, da tudi v božjem hramu mera biti jeden tiran, drugi tlačan!

A ker si biskup Šterk vendar ni hotel pri-svečiti takega „piccolevsko“-lopoškega umevanja o „miru in zlogi“ v cerkvi, izlil je „Piccolo“ nanj zopet svojo jezo, čitaje mu, da sledi ideji poslovenjevanja in da stoji pod uplivom sovražnikov mira.

Po svoji stari navadi žuga potem z „užaljeno vestjo ljudstva“; z neredi v cerkvi in — kje drugje! Katerega ljudstva duša in vest naj bi bila užaljena, ako škof tržaški skrbi tudi za dušne potrebe slovenskih vernikov, ne da bi pri tem česa

kratil italijanskim vernikom? Vernik, ki se čuti žaljenega, ako je tudi drugim dana prilika, da morejo moliti svojega Boga, tak vernik jednostavno — ne vernik! In faktično je tudi tako: ves vihar provzročajo ne-verniki, ljudje, ki ne hodijo v cerkev, ljudje, katerim ni de verskih potreb, ampak de politike!

„Piccolo“ žuga škofu tudi z bojem od strani mestnega zbora, kateri boj da je fatalen veikdar za onega, ki ima proti sebi vse dežele!

No, ne, nikar ne spuščajte raket, ki omamljaje oko le za hip in potem je zopet — tema. Saj ste žugali tudi pred leti — povedom procesije Matere Božje — da je ves paese z vami, potem pa se prisostvevali procesiji tisoči in tisoči. In konečni efekt je bil ta, da se neštete množice na večer demonstrativno aklamirale škofa in se je — prvič takrat — začela agitacija v širokih slojih soper — „Piccola“!

Take tirade in grožnje moreje plašiti le onega, ki se plašiti daje. To naj si zapomni tudi prevzvišeni! Vernik ne more biti soper ravnopravnost v cerkvi — ker, ako bi bil, ne bi bil pravi vernik —; a da bi se menili za grožnje nevernikov, te pa menda ni dolžnost viših pastirjev. Zato pa, prevzvišeni, le ravno in pramo pot dalje! Kajti logika stvari je že taka, da vsakemu koraku s te poti mora slediti — nadaljnji korak! In to je usodne veikdar. Kaj vam more mestni svet? Cerkev katoliška je avtonomna, samostojna in neodvisna! Čuvajte te avtonomije, kajti v njej je vaša moč. Zgubljena ta — bode pe cerkvah gospodarili oni, ki ne sodijo v nje in ne marajo za njo.

Bič v roke in zaženite žida iz katoliške cerkve! In tako depuša svečeniška vest izvestnim svečnikom, da poslušne asistujejo Židu v cerkvi, potem pa jim zagromite, naj spremljajo Žida tudi — iz cerkve! Tudi na današnji netici „Piccolovi“ je videti, da so dotični duhovniki asistovali Židu, ko je dvigal vnovič svojo pest proti škofu tržaškemu. Kako bi vedel sicer, kaj se godi v škofjski palači; kako bi poznal sicer besedilo odredb škofovih, kako bi vedel, kaj in kako je sklepal konzistorij. V interesu duhovščine, cerkve in narodnega mira bi bilo, da bi enkrat energična roka pretrgala niti med izvestnimi duhovniki in — Židom v cerkvi!

Davkoplačevalcem. Vodstvo pomožnih uradov c. kr. finančnega ravnateljstva nam piše: V splošnem interesu opozarjajo se davkoplačevalci na ministrske naredbe od 26. novembra 1897 drž. zak. štev. 272, glasom katere se morejo — počenši s 1. januarjem t. l. vsa plačila (izvzemši carino) vrstiti na c. kr. glavnih davkarjih in davkarjih tudi potom poštne hranilnice. Plačuje se pa lahko v gotovini na vsaki c. kr. pošti in poštni hranilnici na Dunaju. Oni pa, ki so v čekovni zvezi s poštno hranilnico, odkazejo jednostavno dotični znesek od svojega računa na račun one davkarije, ki ima prejeti plačilo.

Ustanovni shod na Opčinah. Kmetijska in vrtarska družba za Trst in okolico priredi v nedeljo dne 20. t. m. ob 3. uri pop. ustanovni shod na Opčinah, v prostorih g. Ivana Goriupa. Dnevni red: 1. ustanovitev podružnice kmetijske in vrtarske družbe za Trst in okolico na Opčinah; 2. pogovor o zavarovanju goveje živine; 3. eventualni predlogi. Ker je zlasti vprašanje o zavarovanju goveje živine velike važnosti, pričakovati je, da se tega shoda obilno udeležé vsi za stvar zanimajoči se kmetovalci.

Tužna nam majka! Ko sem te dni slučajno vprašal nekega magistratnega delavca, kako da se mu kaj godi v magistratovi službi, mi je odgovoril tužnim glasom in uprav na tihem: „Gospod, vse bi še bilo, same to je najžalostnejše, da — ne smemo govoriti materinega jezika (!!), ker to nam je strogo prepovedano!!!“ — Vprašal sem dalje, kaj da bi se zgodilo, ko bi ga slišali govoriti slovenski? Na to mi je odgovoril, da bi uprav gotovo — izgubil krah! — Mislim sem, da prepoved slovenske govorice velja le za plinarno in mestne stražarje, toda, kakor vidite, je ta najramotnejša prepoved lažilberalnega magistrata razširjena na vse, magistrata podložne — tlačane! Niti uradniki, akoravne vešč slovenščini, si jo ne upajo govoriti, ako nočejo pasti v nemilost pri brezkrahnih zatiraleh nareda slovenskega! To je vnebovpijoča krivica, ki se dogaja nam avstrijskim državljanom še danes, ob zatonu 19. stoletja; kri-

vica, katero moramo odpraviti na vsaki način; sicer bi pokazali le, da se radi dajemo daviti za grlo. Lažilberaleci! Vam sta narodnost in jezik najdražja stvar na svetu. Naj vam bode bela ali črna suknja, vi vsi, pravim, izjavljate, da vam je vaša italijanska narodnost nad vse! Ako je vam narodnost draga nad vse, pa vam moramo povedati, da je nam nad vse. Oni ki je nad nami, a naša narodnost in jezik nam nista nič manje sveta, nego vaša vam drugim!! Nam je za Bogom prva naša narodnost! Vi nas zatirate in nadejate se našega uničenja, toda vedite, da se časa kolo vrti, in da utegnejo priti časi, ko bomo mogli vračati. Kakor vi danes nam, tako mi jutri vam! Tužno je položeno nam avstrijskim Slovanom, še je mračno naše obzorje, ali nekaj nam pravi, da se vendar bliža naša ura!

Še treba nekoliko potrpljenja, še bode boj. Ali ura odrešilna se bliža. Tako nam pravi zavest. In ta zavest nalaga nam Slovincem dolžnost, da naperimo vsi in vse svoje sile v to, da ohranimo, kar se le ohraniti dá za ono uro — začetnico boljih dni. Potem pa — o laška gospođa širom vse Primorske! — pride tudi — računov dan!

Trpin.

Buči morje adrijsko, bilo si in bodeš vedno — italijansko? To je peezija zbesnelega „Independenta“. Država je dala napraviti parnik. Istemu so dali ime „Triest“ (!!). To je gotovo malenkost, radi katere ni vredno da bi se ropotalo, kakor to dela geri imenovani ultra-židovsko-iredentarsko-framasenski list. Pametni ljudje bi gotovo ne pisali, kakor pišejo oprode okolo „Independenta“. Dokler bi se sklicevali na artifično narodnost tržaško, naj bi jim še bilo, ali ako čenča „Independenta“, da je užaljeno s tem tudi morje samo (!!), ker da ni vajeno videvati takih eksotičnih imen: to je norost in nič drugega!! Trditve, da je vse avstrijsko Primorje — italijansko, je druga norost, kakoršno more zapisati in objaviti le pravi zbesnelec! Jas si niti ne morem misliti, kaj da bi počeli naši lahončiči, ko bi se nabajali v našem položaju, v položaju zares tlačanih Slovanov, ko jim že en sam „Triest“ meša mežgane? Mi vemo, da je adrijsko morje bile — slovansko, vemo, da je deloma še slovansko in da, ako Bog da in sreča junaska — bode zopet — naš! Vse eno se pa ne razburjamo, kakor to delaje oni, katerih dedje so nam to morje s Primorjem vred — ukradli! Ta zavest nas peče, toda tlašimo se, vedoči, da se lahoni bahajo tujim blagom, kar pa ne bode trajalo vedno. Vi lahončiči pišete, da pomorščaki ne umeje drugega, nego italijanski!! Niste-li smešni, vas-li ni sram tako lagati vedoma? Mi, da-si zatirani na svojih tleh, vendar ne moremo drugega, nego se vam smejati ob notoriški resnici, da je 95% pomorščakov — naših!! Vi jim ukazujete celo, da ne smejo znati drugega, nego vašo blaženo laščino, — dasi dobro veste, da isti govore 2—3 jezike, ter da jim je slovanski najljubši, ker je njih materini jezik!! Terej niste-li znoreli??

Na svidenje.

1848—1898. Omenivši obljube, storjene istrskim Slovanom od strani vlade v letu 1848. v dokumentu, priobčenem nedavno v našem listu, piše zadnja „Soča“:

In kaj se je zgodilo? Kje se tiste šole na Primorskem, katere ste nam obljubovali, kje so tisti uradi, ki rešujejo naše reči nepristranski v našem jeziku, kje je tista gospodarska samostalnost, o kateri ste toliko razpravljali v ti listini? Nič in zopet nič! Pač, storilo se je nekaj: Italijani so vzrasli za naše gospodarje. Ti nas izživajo, napadajo ob vsaki priliki, zasramujejo naše poslanece po deželah zborih ter paujejo na najgrši način naše mirne ljudstvo v Primorju. Kaka razlika med letom 1848 in letom 1898! Morda pa še pride čas, da be pisala „vladarska tiskarnica“: „Vzemite, ako bo treba, orožje v roke za svoj lasten prid ali hasek in za svojega milega cesarja, in se pripravite spoditi sovražnika od istrjanske zemlje!“

Irredente — ni! Iz Gradca javljajo, da je tamošnja policija odredila hišno preiskavo v lokalni družbi „Unione accademica italiana“ in tudi na stanovanju predsednika tega društva. To pa radi brzjavke, ki se jo poslali italijanski dijaki v Gradcu v Padovo in s katero se je storil — zločin veleizdaje! Policija je udrla v lokalno pomočjo ključničarja in ne da bi bila pozvala katerega odbornika rečenega društva.

Lastnik korespondenčni list „Edinost“. **Izdavatelj** in odgovorni urednik: **Fran Gednik**. — **Tiskarna** Dolenc v Trstu.